

**BİNA VƏ QURĞULARIN LAYİHƏLƏNDİRİLMƏSİNDƏ
ƏLİLLƏR ÜÇÜN ZƏRURİ OLAN HƏYAT VƏ FƏALİYYƏT
ŞƏRAİTİNİN YARADILMASI ÜZRƏ
MÜVƏQQƏTİ TƏLİMAT**

RƏSMİ NƏŞR

**Azərbaycan Respublikası
Dövlət Tikinti və Arxitektura Komitəsi
(Azərdövləttikintikom)**

Bakı -2002

“Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması üzrə Müvəqqəti Təlimat” (Azərdövləttikintikom – Bakı, 2002 il, 16 səh.)

İşlənilib: Azərdövləttikintikomun Şəhərsalma və Mülki-Sənaye Tikililərin Arxitekturası Baş İdarəsi və Texniki Normalaşdırma və Sertifikatlar şöbəsi

Təsdiqə hazırlanıb və təqdim edib: Azərdövləttikintikomun Şəhərsalma və Mülki-Sənaye Tikililərin Arxitekturası Baş İdarəsi və Texniki Normalaşdırma və Sertifikatlar şöbəsi

Təsdiq edilib: Azərdövləttikintikomun “14” mart 2002-ci il tarixli 42 №-li əmri ilə

Qüvvəyə minib: “01” aprel 2002-ci il tarixdən

İlk dəfə qəbul edilir

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Təlimat Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 14 may tarixli 155 sayılı Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş “Əlilliyin qarşısının alınması və əlillərin reabilitasiyası üzrə 1999-2002-ci illər üçün Dövlət Proqram” ın icrası ilə əlaqədar işlənmiş və müəssisə, bina və qurğuların tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulmasında əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət, mənzil-məişət, əmək, yaradıcılıq və s. şəraitinin yaradılması və təmin edilməsi üzrə normativ tələbləri və qaydaları tənzimləyir.

1.2. Müəssisə, bina və qurğuların tikintisi, genişləndirilməsi və yenidən qurulması üçün layihə sənədləri işlənərkən qüvvədə olan digər normativ sənədlərlə yanaşı layihəçilər, sifarişçilər (investorlar), dövlət idarə və nəzarət orqanları, müəssisə, təşkilat və birliklər, başqa fiziki və hüquqi şəxslər (xarici investorlar və daxil olmaqla) tərəfindən bu Təlimata və Azərdövləttikintikomun 25.07.2001-ci il tarixli 92 sayılı əmri ilə təsdiq edilmiş “Məişətdə, nəqliyyatda və ictimai yerlərdə əlillər üçün münasib həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması məqsədilə əlillərin reabilitasiyası üzrə texniki vasitələri və memarlıq-planlaşdırma həllərindən istifadə olunması üzrə metodiki göstərişlər”ə riayət olunmalıdır.

1.3. Bu Təlimatda layihələrdə nəzərə alınması memarlıq-planlaşdırma həllərinin, elementlərinin və layihə tədbirlərinin şərtləri göstərilmişdir. Tədbirlərin konkretləşdirilməsi, onların tərkibinin seçilməsi və reallaşma mərhələləri layihə tapşırığında, həmçinin layihələndirmə prosesində təyin olunmalı və dəqiqləşdirilməlidir.

1.4. Bu Təlimatın hazırlanmasında qüvvədə olan normativ sənədlərin (AzDTN 2.6-1, СНиП 2.08.01-89*), müvafiq metodiki və sorğu materiallarından, vasitələrdən və tövsiyələrdən istifadə edilmişdir.

2. Əhalinin əlillər qrupunun yaşayış, sosial və əmək şəraitini təmin edən şəhərsalma tələbləri

2.1. Yaşayış rayonlarında, əlillərin yerləşdiyi ərazilərdə, səhiyyə və əhalinin kütləvi toplandığı və cox istifadə etdiyi başqa müəssisələrdə mexaniki əlil arabalarının (bundan sonra əlil arabası) keçməsi üçün xüsusi piyada yolları nəzərdə tutulmalıdır. Bu yollar boyu şaquli maneələrin (bordyur və çıxıntılar) hündürlüyü 5-sm-dən artıq olmamalı, qısa və dik (100%-dən artıq) rampalar quraşdırılmamalı, səki və piyada yollarının uzununa mailliyi isə 50%-dən artıq olmamalıdır. Piyada yolların mailliyi 30-60% olduqda bu yollar boyu, hər 100 m-dən bir, uzunluğu 5m-dən az olmayan üfüqi sahələr nəzərdə tutulmalıdır.

2.2. Səki və velosiped cıgırları avtomobillərin keçid yolu (bundan sonra-keçid) səviyyəsindən 15 sm yuxarı olmalıdır. Səki və velosiped cıgırlarının 2-ci dərəcəli keçidlərlə, məktəb və məktəbəqədər müəssisələrə yaxınlaşdıqda isə əsas keçidlərlə kəsişmələrdə müvafiq olaraq 1,5 m və 3,0 m uzunluğunda rampalardan istifadə etməklə yolların səviyyələrini bərabərləşdirmək lazımdır.

Ayrıca dayanan, hündürlüyü 9 mərtəbədən çox olmayan yaşayış binalarına, həmçinin əlillərin istifadə etdikləri obyektlərdə keçid, uzunluğu 150 m və eni 4,2 m-dən az olmamaq şərti ilə, səki ilə birləşdirilmiş, şəkildə verilə bilər.

2.3. Landşaft-rekreasiya ərazilərinin yol şəbəkəsi (yollar, xiyabanlar, cıgırlar) əsas piyada hərəkətinin istiqamətində avtobus dayanacaqlarına, idman və oyun meydançalarına qısa məsafə təyin etməklə, minimal mailliklə layihələndirilməlidir. Piyada yollarının eni 0,75 m ölçü vahidinə (bir adamın hərəkət zolağının eni) uyğun olmalıdır.

Landşaft-rekreasiya əraziləri hüdudlarında yol-cıgır şəbəkəsinin və meydançaların örtüyü döşəmə plitələrindən (tavalardan), betondan, çınqıl və digər möhkəm mineral materiallardan ibarət olmalıdır. Gəzinti yollarının (cıgırlarının) örtüyünün qumdan və çay daşından düzəldilməsinə icazə verilmir və yalnız müstəsna hallarda, asfalt örtüklərdən istifadə oluna bilər.

2.4. Əlillərə məxsus avtomobil və digər motonəqliyyat vasitələrinin daimi saxlanması üçün boks tipli qarajlar yaşayış evlərinin girişindən 200 m-dən artıq olmayan piyada gedişi məsafəsi radiusunda yerləşdirilməlidirlər. Qarajların sayı layihələndirmə tapşırığı əsasında təyin olunmalıdır.

2.5. Əlil arabasından istifadə edən əlillərin rahatlığı üçün küçədə taksofonlar cərgəsində olan taksofonlardan birinin yer səviyyəsindən hündürlüyü 80 sm-dən artıq olmamalıdır.

2.6. Əlillərin əməyindən istifadə olunan sənaye müəssisələrinin baş planlarının işlənməsi üçün əsas tələblər aşağıdakılardır:

- ərazidə piyada yollarının minimuma çatdırılması;
- ərazidə piyada və avtomobil keçidlərinin kəsişdiyi yerlərdə məlumat xarakterli nişanların qoyulması, lazım olan yerlərdə pandusların və qoruyucuların yerləşdirilməsi;
- əlillərin hərəkəti istiqamətində maneələrin götürülməsi və ya maneə elementlərinin dəyişdirilməsi;
- əlillərin yaşayış yerləri ilə istehsalat yerləri arasında rahat əlaqələri təmin edən elementlərin yaradılması;
- əlillərin fərdi nəqliyyat vasitələrinin saxlanması üçün, həmçinin ictimai nəqliyyatın xüsusi avadanlıqlarla təchiz olunmuş əlavə dayanacaqlarının iş yerlərinin mümkün qədər yaxınlığında yerləşdirilməsi.

2.7. Müəssisə ərazilərində əlil arabasının hərəkətini təmin etmək üçün piyada yollarının eni 1,2 m-dən, qarşılıqlı hərəkətdə isə 1,8 m-dən az olmamalıdır.

2.8. Əlil arabasının hərəkəti üçün səkilərin və piyada yollarının uzununa mailliyi 5%-dən, eninə isə 1%-dən artıq olmamalıdır. Relyefin şəraiti buna imkan vermədikdə yolun 12 m-lik uzunluğunda olan hissəsinin mailliyinin 10%-dək artırılmasına yol verilir və belə hallarda yolun mailliyi istiqamətində hər iki tərəfindən üfiqi sahələrin düzəldilməsi nəzərdə tutulmalıdır. Yolların təhlükəli hissələrində hündürlüyü 5 sm-dən az olmayan bordyur daşlardan qoruyucular verilməlidir.

2.9. Əlillər üçün fərdi nəqliyyat dayanacaqları, həmçinin ictimai nəqliyyatın dayanacaqları müəssisələrin nəzarət-buraxılış məntəqələrindən 50 m qədər məsafədə yerləşdirilməlidir. Bəzən iri və yenidən qurulan müəssisələrdə bu məsafənin 50 m-dən artıq olmasını və nəzarət-buraxılış məntəqələrindən iş yerinədək ümumi məsafənin 300 m-dən çox olduğunu nəzərə alaraq, əlillər üçün nəqliyyat dayanacaqlarını istehsalat zonasının ərazisində səpələnmiş qaydada və məişət tikililərinin yaxınlığında yerləşdirmək lazımdır. Belə hallarda nəzarət-buraxılış məntəqələrinin layihələndirilməsində əlillərin şəxsi nəqliyyatının zavod ərazisində buraxılmasının mümkünlüyü nəzərə alınmalıdır.

3. Yaşayış evlərinin, layihələndirilməsində əlillər üçün münasib mənzil-məişət şəraitinin təmin edilməsi üzrə tələblər

3.1. Əlil arabasında olan əlillərin mənzilləri, bir qayda olaraq yeni layihələndirilən və ya yenidən qurulan yaşayış evlərinin birinci mərtəbəsində yerləşdirilməlidir.

3.2. Əlil arabasında olan, əsasən tənha və ya ailəsi 2-3 nəfərdən ibarət olub qayğı və qulluğa ehtiyacı olan əlillər üçün xüsusi evlər layihələndirilməlidir. Xidmət olunan belə xüsusi evlərdə mənzillərin sayı 25-dən 50-yə qədər qəbul olunmalıdır.

3.3. Əlillərə xidmət olunan xüsusi evlər, bir qayda olaraq, koridor tipli layihələndirilməlidir. Belə evlər 3 mərtəbədən artıq olmamalıdır.

3.4. Əlil arabasında olan əlil ailələri üçün mənzillərin tipləri və ölçüləri bu mənzillərdə yaşayışın aşağıdakı rahatlıq səviyyəsini təmin etməlidir:

- iki və daha çox nəfərlik mənzilin ümumi otağında ailənin bir sağlam üzvünün yatağı yerləşdirilə bilər;

- valideynlərin yataq otağında(həm sağlam, həm də valideynlərdən biri əlil olarsa) 3-4 yaşa qədər uşağın yatağının müvəqqəti yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmalıdır;

- ailənin üzvü - əlil arabasında olan əlil ayrıca birnəfərlik yataq otağında və ya eyni cinsdən olan ailənin sağlam üzvü ilə birgə qala bilər.

3.5. Əlil arabasında olan əlil ailələri üçün təklif olunan mənzillərin yaşayış sahələri cədvəl 1-də göstərilmişdir:

Mənzillərin tipi	Ailə üzvünün sayı	Təklif olunan yaşayış sahəsi (m ²)
Birotaqlı böyük	1	18
İkiotaqlı kiçik	2	30
İkiotaqlı böyük	2-3	34
Üçotaqlı kiçik	3-4	44
Üçotaqlı böyük	4-5	50
Dördotaqlı kiçik	5	54
Dördotaqlı böyük	6	58

3.6. Əlillər üçün mənzil və evlərin layihələndirilməsində əl gücü ilə işləyən arabanın eni 70 sm, uzunluğu 115 sm qəbul olunmuşdur. Arabanın 90⁰, 180⁰ və 360⁰ dönməsi üçün müvafiq olaraq 130x130 sm, 160x130 sm və 160x160 sahə nəzərdə tutulmalıdır.

3.7. Mənzillərin ümumi otaqları layihələndirilərkən arabanın hərəkəti və 180⁰ dönməsinin mümkünlüyü nəzərə alınmalıdır.

Ümumi otağın sahəsi aşağıdakı ölçülərdən az olmamalıdır:

Bir-ikiotaqlı mənzillərdə.....	18 m ²
Üçotaqlı mənzillərdə.....	20 m ²
Dördotaqlı mənzillərdə.....	22 m ²

3.8. Əlil arabasında olan əlillər üçün yataq otağının sahəsinin aşağı həddi belə qəbul olunmalıdır:

-valideynlər üçün (onlardan biri əlildir).....	16m ²
-ailənin eyni cinsdən olan 2 üzvü üçün (onlardan biri əlildir)...	16m ²
-bir əlil üçün (yataq və iş otağı).....	12m ²

Əlil çarpayısının yanında arabanın 180⁰ dönməsi üçün yer nəzərdə tutulmalıdır.

3.9. Birotaqlı mənzillərdə mətbəxin sahəsi 7m² -dən, iki və daha çox otaqlı mənzillərdə isə 9m² -dən az olmamalıdır.

Mətbəxin ölçüləri, sahəsi və avadanlığı arabada olan əlilin ev işlərinin aparılması, yeməklərin hazırlanması və qəbulu üçün şərait yaradılmalı və burada lazım olan mebelin, sanitariya-texniki və elektrik-məişət cihaz və avadanlığın yerləşdirilməsi mümkün olmalıdır.

İki və daha çox otaqlı mənzillərdə mətbəxin eni 2,8 m-dən, birotlaqlı mənzillərdə isə 2,2 m-dən az olmamalıdır. Mətbəxlərdə arabaların dönməsi üçün imkan yaradılmalıdır. Mətbəx elektrik piltəsi, qabyuyan, iş masası və asma rəflə təchiz olunmalıdır. Əlil arabasında olan əlilin iş masasına, qabyuyana yaxınlaşması üçün

döşəmədən iş masası və qabyuyana qədər 69 sm-dən az olmayan məsafə olmalıdır. Arabada olan əlilin istifadə zonasında bütün mətbəx avadanlığı şaquli istiqamətdə döşəmənin səviyyəsindən 40-140 sm, üfüqi istiqamətdə isə əlil arabasının oxundan 80 sm məsafədə yerləşdirilməlidir.

Dəhlizlərin eni 1,6 m-dən (əlil arabasının saxlanması üçün), mənzildaxili koridorların eni isə 1,15 m-dən az olmamalıdır.

3.10. Birotəqlı mənzillərdə ümumi otaqdan mətbəxə girişin verilməsi mümkündür. Əlil mənzillərində qəbul olunmuş ümumi, yataq və köməkçi otaqlardan əlavə əlilin evdə işləməsi ilə əlaqədar lazım olan alət və materialların saxlanması üçün şkaflar nəzərdə tutulmalıdır. Belə şkafların dərinliyi 80 sm, sahəsi 1m^2 -dən az olmamalıdır. Şkafların layihələndirilməsində əlil arabasının oraya daxil ola bilməsi nəzərə alınmalıdır.

3.11. Birotəqlı mənzillərdən başqa bütün mənzillərdə sanitariya qovşaqlarına ayrıca giriş olmalıdır. Duş qurğusu altlıqsız quraşdırılmalıdır. 5 və daha çox sakinlər üçün nəzərdə tutulmuş dördotaqlı mənzillərdə ailənin sağlam üzvləri əlavə olaraq əlüzyuyanla tualet layihələndirilməlidir.

Sanitariya qovşaqlarının minimal ölçüləri:

-birləşmiş sanitariya qovşağı və vanna otağı.....	220x220 sm
-tualet əlüzyuyanla.....	220x160 sm
-əlillərlə xidmət olunan xüsusi evlərin birotəqlı mənzillərində duş qurğusu olan birləşmiş sanitariya qovşağı.....	240x240 sm

Tualet və vanna otaqlarının planlaşdırılması və orada avadanlığın yerləşdirilməsi əlilin fiziki vəziyyəti və şəxsi tələbi əsasında aparılmalıdır.

Əlil arabasında olan əlilin istifadə etdiyi əlüzyuyan döşəmə səviyyəsindən 85 sm yüksəklikdə qurulmalıdır. Əlüzyuyanın qarşısında dərinliyi 120 sm, eni 90 sm olan sahə nəzərdə tutulmalıdır.

Vannanın kənarı döşəmə səviyyəsindən 50 sm-dən artıq olmamalıdır. Əlil arabasında olan əlillərin istifadə etdiyi sanitariya qovşaqlarının qapıları xaricə açılmalıdır. İçəridən bağlanan qapıların bayırdan açılması nəzərə alınmalıdır.

Vanna, tualet və birləşdirilmiş sanitariya qovşaqları əlillərin buradakı avadanlıqlardan rahat istifadə etməsi üçün onlara razılaşdırılmış müxtəlif divar, tavan, döşəmə tutacaqları və dugər konstruksiyalar quraşdırılmalıdır.

3.12. Birinci mərtəbədə yerləşdirilən əlillərin mənzillərində, bir qayda olaraq, terras nəzərdə tutulmalıdır. İki və daha yüksək mərtəbələrdə yerləşdirilən əlil mənzillərində isə balkon və ya lodjiya nəzərdə tutulmalıdır. Balkon və ya lodjiyaların eni 140 sm-dən az olmamalıdır.

3.13. Binanın giriş zonasında və ya mənzilin zirzəmisində küçə arabalarının saxlanması, onların təmiri üçün otaq ayrılmalıdır. Belə otaqların eni 200 sm dərinliyi isə 215 sm-dən az olmamalı və onların kilidlənən qapıları olmalıdır.

Arabaların saxlandığı yer binanın zirzəmisində yerləşdiyi halda binada olan lift zirzəmiyə qədər enməlidir.

3.14. Əlil yaşayan binaya, liftə və mənzilə giriş bir səviyyədə olmalıdır. Binaya giriş mailliyi 5%-dən çox olmayan pandusla təmin edilməlidir. Pandusların başlanğıcı və sonunda 150 sm enində üfüqi sahə verilməlidir. Pandusun hər iki tərəfindən hündürlüyü 8 sm-dən az olmayan bordyur və hündürlüyü 70 və 90 sm olan bir cüt tutacaq verilməlidir. Pandusların səthi sürüşkən olmamalıdır.

3.15. Binanın girişindəki tamburların ölçüləri 150x200 sm-dən az olmamalıdır. Binadan və ümumi koridorlardan çıxış qapıları çıxış istiqamətində açılmalıdır.

3.16. Əlillərə xidmət olunan xüsusi evlərdə ümumi koridorların eni 200 sm-dən (iki arabanın sərbəst keçməsi üçün) az olmamalıdır. Eyni zamanda hərəkət edən insan və arabanın keçməsi üçün koridorun eni 150 sm, bir arabanın düz keçməsi üçün 90 sm, koridorun 90⁰ dönməsində isə 115 sm olmalıdır.

3.17. Əlil arabasında olan və əlillərin istifadə etdiyi giriş və mənzildaxili qapılar kəndərsiz olmalı və ya kəndərsiz kənarları qövsvəri düzəldilərək 2 sm-dən artıq olmamalıdır. Qapıların əlil arabaları tərəfindən zədələnməməsi üçün onların aşağı hissəsinə qoruyucu taxta vurulmalıdır.

3.18. Avadanlıqlardan istifadə etmək üçün bütün köməkçi elementlər (tutacaqlar, elektrik rozetkaları, elektrik düymə və açarları, qapı və pəncərə dəstəkləri və s.) elə quraşdırılmalıdır ki, əlil arabada oturmaq vəziyyətdə onlardan rahat istifadə edə bilsin. Bütün tutacaqlar və başqa yardımçı konstruksiya və elementlər əsas konstruksiyalara elə bərkidilməlidir ki, 120 kq dinamik yükə davam gətirsin. Sanitar qovşağındakı tutacaqların diametri 3-4 sm olmalıdır.

3.19. Əlillərə xidmət edən xüsusi evlərdə otaqların tərkibi və sahəsinin aşağı həddi cədvəl 2-də göstərildiyi kimi qəbul olunmalıdır.

Cədvəl 2

Otaqların adı	Otaqların sahəsi(m ²)	
Mənzillərin sayı	25	50
İstirahət və müalicə gimnastikası otağı	50	80
Əmək emalatxanası	30	40
Mətbəx və qab yuyan yer	20	25
Yemək zalı	30	45
Evlər müdirinin kabineti	12	12
Anbar(təsərrüfat inventarı)	8	10
Paltar yuyan yer	12	18
Personal otağı	8	10
Vestibül-holl	30	40
Vestibüldə əlil arabasında olan əlillər üçün tualet (unitaz və əlüzyuyanla)	1 kabina	1 kabina
Ev qulluqçusunun mənzili	41	41
Qeyd. İstirahət, əmək və paltar yumaq üçün nəzərdə tutulan otaqlarda ava-		

danlıqlar layihə tapşırıqına əsasən quraşdırılır.

3.20. Çoxmərtəbəli yaşayış evlərinin mərtəbələrində yerləşən mənzillərdə əlil arabasından istifadə edən əlillərin qalxıb enməsi üçün lift quraşdırılmalıdır. İki və üç mərtəbəli binalarda və blok-seksiyalarda 1 liftin, dörd və daha çox mərtəbəli evlərdə və blok-seksiyalarda isə 2 liftin olması nəzərdə tutulmalıdır.

Liftlərin sayı, onların yükləmə qabiliyyəti və sürəti cədvəl 3-də göstərilmişdir.

Cədvəl 3

Yaşayış binası	Mərtəbə	Liftlərin	Liftlərin Yükgötürmə (kq) sürət (m/san)	Mərtəbədə mənzillərin sahəsi (m ²)
Əlil ailələri	2-3	1	$\frac{630}{1,0}$	800
	4-5	2	$\frac{630}{1,0}$	800

Qapıları avtomatik açılan lift kabinəsinin ölçüləri 110x140 sm, başqa liftlərin isə 140x140 sm-dən az olmamalıdır. Kabinənin qapı boşluğunun eni 85 sm-dən az olmamalıdır. Kabinənin qabağında hündürlüyü 90 sm olan tutacaq yerləşdirilməli və liftin idarə olunma paneli qapıdan 50 sm məsafədən çox, hündürlüyü isə 150 sm-dən artıq olmamalıdır.

Liftin qarşısında, qapıların avtomatik açılışı hallarında, qapı boşluğundan hər iki tərəfə 25 sm, asma qapılarda isə qapı dəstəyindən 70 sm məsafədə əlavə meydança nəzərdə tutulmalıdır.

Yükgötürmə qabiliyyəti 630 kq olan liftlər yanğın bölmələri üzvlərinin nəql olunmasını nəzərə almalı və onun yerləşdiyi şaxta 2 saat odadavamlılıq həddini təmin etməlidir.

3.21. Əlil arabasında olan əlillərə xidmət olunan xüsusi evlərdə əlilin yataq yerindən və sanitariya qovşağından bina müdirinin mənzilinə və kabinetinə siqnalizasiya çəkilməlidir. Adi evlərin ayrıca mənzillərində yerləşən əlillərin sanitariya qovşağından isə siqnalizasiya mənzilin ümumi otağına və ailənin sağlam üzvünün yataq otağına çəkilməlidir. Siqnalın düyməsi vanna (duş) və unitazın yanında yerləşdirilməli və dartılma qüvvəsi ilə işlənməlidir.

3.22. Əlillər yaşayan mənzillərin elektrik qurğularında mühafizə açma qurğuları quraşdırılmalıdır.

3.23. Əlil arabasında olan əlillərə xidmət olunan 2-3 mərtəbəli xüsusi evlərin 1-2 nəfərlik mənzillərindən yanğın zamanı mərtəbədən aşağı enmək üçün panduslar

nəzərdə tutulmalıdır. Panduslar örtüyü olmalı və təbii işıqla işıqlandırılmalıdır. Pandusların mailliyi 5, 6, 7 və 8% olduqda pandus marşının üfüqi proeksiyası müvafiq olaraq 900, 720, 520 və 410 sm olmalıdır.

4. İctimai bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillərin bu obyektlərə gediş-gəlişini və onlardan istifadəsini təmin edən tələblər

4.1. İctimai bina və qurğuların layihələndirilməsində, bir qayda olaraq, əhalinin bütün təbəqələrinə (əlillər də daxil olmaqla) eyni xidmət olunması üçün şərait yaradılmalıdır.

Əlillərin istifadə etdikləri obyektlərin (bina, qurğu, otaq) siyahısı əhalinin sosial müdafiəsinin ərazi orqanı (rayon , şəhər, qəsəbə, kənd) tərəfindən razılaşdırılmalı və təsdiq olunan layihə tapşırığında öz əksini tapmalıdır.

4.2. Əlillərin istifadə etdikləri ictimai bina və qurğuların layihələrinin keyfiyyəti aşağıdakı məcburi tələblərin yerinə yetirilməsi ilə əldə olunmalıdır:

- vətəndaşların xidmət göstərilən yerlərə gələ bilmələri, maneəsiz gediş-gəlişin təmin olunması;
- vətəndaşların hərəkəti istiqamətinin təhlükəsizliyi, xidmət və istirahət yerlərində maneəsiz hərəkətlərin təminatı;
- vətəndaşların vaxtında tam və keyfiyyətli məlumat almasının təmin edilməsi;
- vətəndaşlar üçün komfort mühitin yaradılması.

Bina və qurğuların istifadə etmə imkanları

4.3. Əlillərin müəssisə və idarələrin ərazilərində maneəsiz və rahat gediş-gəlişi şəhərsalma tələblərinə uyğun olaraq layihələrdə nəzərə alınmalıdır.

4.4. Əlillər üçün bina və qurğulara yer səviyyəsində azı bir əlavə giriş verilməlidir.

4.5. Qapı və keçid üçün açıq boşluqların eni 0,9 m-dən az olmamalıdır. Açıq boşluğun dərinliyi 1 m-dən artıq olarsa keçidin eni 1,2 m-dən az olmamalıdır.

Qapı boşluqları, bir qayda olaraq, kəndarsız və eniş-yoxuşsuz olmalıdır. Kəndarların qoyuluşu labüd olduqda onların hündürlüyü və ya hündürlük fərqi 0,025 m-dən artıq olmamalıdır.

4.6. Bina və qurğularda əlil arabasında olan əlillərin birtərəfli hərəkəti istiqamətində keçid zolağının eni 1,5 m-dən, qarşılıqlı istiqamətdə hərəkət olduqda isə 1,8 m-dən az olmamalıdır.

Qalereya, balkon və lodjilərin (sanatoriyalarda, mehmanxanalarda və s.) eni 1,5-dən az olmamalıdır.

Əlillərin istifadə etdikləri mebel və avadanlıqlara yaxınlaşması üçün keçidin eni 0,9 m-dən az olmamalıdır.

4.7. Bina və qurğuların daxilində əlil arabasının 90^0 və 180^0 dönməsi üçün müvafiq olaraq 1,4x1,4 m və 1,4x1,5 m ölçüdə açıq sahələr ayrılmalıdır. Əlil arabasının qapı qarşısında manevr etməsi üçün qapının içəri və ya bayıra açılması hallarında müvafiq olaraq 1,2 m və 1,5 m-dən az olmayan məsafə nəzərdə tutulmalıdır.

4.8. Daxili pilləkənlərdə pillələrin eni 0,3 m-dən az, hündürlüyü isə 0,15 m-dən çox olmamalıdır.

4.9. Birtərəfli hərəkət istiqamətində pandusların eni 1,0 m- dən, ikitərəfli hərəkət istiqamətində isə 1,8 m-dən az olmamalıdır. Pandusların birdəfəlik qalxma yüksəkliyi maillik 8% olduqda 0,8 m-dən çox olmamalıdır. Yüksəklik fərqi 0,2 m-dən az olduqda pandusun mailliyini 10% -ə qədər artırmaq olar.

Pandusların eninə mailliyi 2%- dən artıq olmamalıdır. Pilləkənlərin və pandusların üfiqi dönmə sahələrinin eni pilləkən marşları və pandusların eninə bərabər olmaqda, 1,5 m-dən az olmamalıdır.

4.10. Arabada olan əlillərin istifadəsi üçün təyin olunmuş lift kabinələrinin ölçüləri – eni 1,1 m-dən, dərinliyi 1,5 m-dən, qapı boşluğunun eni isə 0,9 m-dən az olmamalıdır. Qapısı avtomatik açılan lift kabinəsinin dərinliyi 1,4 m-dən, eni isə lift qapısının enindən hər iki tərəfə 0,25 m-dən az olmamalıdır.

4.11. Bina və qurğularda liftin və pandusun olmadığı hallarda əlil arabasında olan əlillərin istifadəsi üçün xüsusi liftlər, yaxud qaldırıcılar quraşdırılmalıdır. Bu qaldırıcılardan çıxış əlillərin istifadə etdiyi mərtəbə səviyyəsində nəzərdə tutulmalıdır.

Bina və qurğularda təhlükəsizliyin təmin olunması

4.12 Bina və qurğuların giriş sahələri, əlillər üçün pilləkənlər və qaldırıcı qurğular atmosfer çöküntülərindən qorunmalıdır. Belə sahələrin konstruktiv elementlərin və qurğuların səthi möhkəm olmalı, islanma zamanı sürüşkən olmamalı və əlillərin hərəkətlərini çətinləşdirməməlidir.

4.13. Əlillərin istifadə etdikləri obyektlərin daxilində gediş-gəliş yolları (ölçülər, mailliklər, çıxıntılar, boşluqlar və s.) qəza hallarında binadan adamların evakuasiya yollarına olan normativ tələblərə uyğun layihələndirilməlidir.

Əlillərin evakuasiya üçün yollarının hesabında 3-cü tip pilləkənlərdən istifadə olunmasına icazə verilmir.

4.14. Bina və qurğuların konstruktiv elementləri, həmçinin yol hərəkəti istiqamətində divar və başqa şaquli müstəvilərdə yerləşdirilən qurmaların çıxıntıları, bina daxilində döşəmə səviyyəsindən 0,7 m-dən 2,0 m-ə, binanın xaricində isə 0,7

m-dən 2,1 m-ə qədər olduqda, 0,1 m-dən artıq olmamalıdır. Qurmalar ayrıca yerləşən dayaq üzərində olduqda onların çıxıntıları 0,3 m-dən artıq olmamalıdır.

Açıq pilləkənlərin altında və hündürlüyü 1,9 m-dən az olan binanın digər elementlərinin çıxıntıları qarşısında məhəccərlər və başqa təhlükəsizlik maneələri qoyulmalıdır.

4.15. Əlillərin hərəkəti istiqamətində fırlanan qapılar və hər iki tərəfə yaylı, yerini dəyişən petləli qapılardan istifadə olunmasına icazə verilmir. Qapı taylarına onların “açıq” və “bağlı” vəziyyətlərini təmin edən fiksator qoyulmalıdır. Avtomatika və fiziki güc hesabına bağlanan qapıların örtülmə müddəti 5 saniyədən az olmamalıdır.

4.16. Şəffaf qapılar və qoruyucu konstruksiyalar zərbəyə davamlı materiallardan hazırlanmalıdır. Qapıların aşağı hissələri 0,3 m hündürlükdə zərbəyə davamlı zolaqla mühafizə olunmalıdır.

4.17. Pilləkənlərin və pandusların hər iki tərəfindən və hündürlüyü 0,45 m artıq olan pillələrin yanında tutacaqlar ilə birgə qoruyucular quraşdırılmalıdır. Belə tutacaqlar panduslarda 0,7 və 0,9 m, pilləkənlərdə isə 0,9 m hündürlükdə yerləşdirilməlidir.

Pilləkənlərin daxili tərəfindən quraşdırılan tutacaqlar bütün xətt boyunca arasıkəsilməz olmalıdırlar. Tutacaqların ucu pilləkən marşından və ya pandusun maili hissəsindən 0,3 m uzun olmalıdır.

4.18. Pilləkən qəfəsəsində və marşlarında olan pillələrin eni və hündürlüyü eyni həndəsi ölçülərdə olmalıdır. Pilləkən marşlarının və pandusların kənarlarında, hündürlük fərqi 0,45 m-dən artıq olduqda onun qırağı ilə ayaqların, qoltuq ağacların və əlil arabalarının sürüşməsinin qarşısını almaq üçün 0,05 m-dən az olmayan qoruyucu çıxıntı verilməlidir.

4.19. Yalnız bir tərəfdən girişli olan dəhlizə çıxan otaqlardakı adamların (daimi işləyənlərin və gələnlərin) sayı 30 nəfərdən artıq olmamalıdır.

4.20. Amfiteatrı olan auditoriyalarda, tamaşa və konfrans zallarında əlil arabasında olan əlillərin yerləşdiyi sahələrin və ya zonaların ətrafında təhlükəsizlik məhəccərləri, zolaqları və sair qoruyucu elementlər nəzərdə tutulmalıdır.

4.21. Qapalı şəraitdə (lift kabinəsində, tualetdə və s. yerlərdə) tənha qalan əlilin dispetçer və ya növbətçi ilə ikitərəfli əlaqə yaradılması üçün bu otaqlarda və qurğularda müvafiq rabitə avadanlığının quraşdırılması (əgər bu sistem binada varsa) və qəza işıqlandırması nəzərdə tutulmalıdır.

Bina və qurğularda məlumatın təmin olunması

4.22. Məlumatın bütün kateqoriyalı əlillər üçün anlaşılqlığı təmin olunmalıdır. İctimai binanın məlumat vasitələri sistemi bina daxilində, yaxud yaşayış rayonunun binalar kompleksi daxilində vahid olmalıdır.

4.23. Əlillərin istifadə etdikləri giriş sahələri, kommunikasiyalar, xidmət otaqları və zonaları, həmçinin əlil avtomaşınları üçün dayanacaq yerləri beynəlxalq standartlara uyğun nişanlarla işarə edilməlidir.

4.24. Əlillərin istifadə etdikləri otaq sahələrdə yanğın təhlükəsi xəbərdarlığı sisteminə birləşdirilən əvəzedici (səs və işıq) siqnalizasiyasının quraşdırılması nəzərdə tutulmalıdır.

4.25. Evakuasiya yolları üzərindəki qapılar, pilləkən və panduslar qarşısında 0,6 m məsafədə döşəmə sahəsinin nahamar və ya xüsusi boya ilə rənglənmiş səthi olmalıdır.

Bina və qurğularda komfortluğun təmin olunması

4.26. Əlillərin istifadə etdikləri bina və qurğuların hər mərtəbəsində əlil arabasında olan əlillərin istirahəti üçün 2-3 yer nəzərdə tutulmalıdır.

4.27. Masa, piştaxta və başqa xidmət yerlərinin, həmçinin əlillərin istifadə etdikləri divarlarda bərkidilmiş cihaz və aparatların qarşısında ölçüləri 0,9x1,3 m-dən az olmayan sahə nəzərdə tutulmalıdır.

4.28. İnteryerlərin həllində, texnoloji və başqa avadanlıqların seçilməsi və yerləşdirilməsində əlil arabasında olan əlillərin əlçatma dairəsi aşağıdakı hədudlar çərçivəsində olmalıdır:

- avadanlıq əlildən yan tərəfdə olduqda döşəmə səviyyəsindən 1,4 m-dən yuxarı və aşağı quraşdırılmamalıdır;

- avadanlıq əlilin qarşı tərəfində olduqda döşəmə səviyyəsindən 1,2 m-dən yuxarı və 0,4 m-dən aşağı səviyyədə quraşdırılmamalıdır;

- arabada olan əlillərin fərdi qaydada istifadə etdikləri stolların və başqa xidmət yerlərinin səthləri döşəmə səviyyəsindən 0,8 m-dən yuxarı olmamalıdır;

- qapıların açılıb-bağlanması üçün vasitələr, üfiqi tutacaqlar, eləcə də su kranları, düymələr, açarlar və başqa elementlər döşəmə səviyyəsindən 1,1 m-dən yuxarıda və 0,85 m-dən aşağıda yerləşdirilməməlidir.

4.29. Əlillərin istifadə etdikləri bina və qurğuların tualetlərində əlillər üçün xüsusi tualet kabinələri nəzərdə tutulmalıdır. Xüsusi tualet kabinələrinin minimal ölçüləri – eni 1,65 m, dərinliyi 1,8 m olmalı və qapıları bayıra açılmalıdır.

Tualet kabinəsində, unitazın yanında əlil arabasının yerləşdirilməsi üçün sahə ayrılmalıdır. Belə kabinələr əlil arabasından istifadə edən əlillər üçün iş yeri nəzərdə tutulan binaların ümumi tualetlərində də yerləşdirilə bilər.

4.30. Tualetlərdə əlüzyuanlardan biri döşəmə səviyyəsindən 0,8 m-dən artıq, yan divardan isə arası 0,2 m-dən az olmamalıdır.

4.31. Əlüzyuyanlarda su kranlarının ling və ya sıxılma hərəkəti ilə istifadə olunması nəzərdə tutulmalıdır. İmkan olduğu halda su kranlarından idarə olunan elektron sistemi vasitəsi ilə istifadə olunması da tətbiq olunmalıdır.

4.32. Unitazdakı suyun buraxılması üçün nəzərdə tutulan texniki vasitənin kabinanın yan divarlarında yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

4.33. Tualetlərdə pissuarlardan biri döşəmə səviyyəsindən 0,4 m-dən artıq olmamalı və o hər iki tərəfdən şaquli bərkidilmiş tutacaqlarda təchiz olunmalıdır.

4.34. Əlillərin olduğu yerlərdə otaqların fəza zonalarının və kommunikasiyaların işıqlandırma normaları bir pillə artırılmalıdır. Qonşu otaqlar və sahələr arasında işıqlandırmanın fərqi 1,4 –dən çox olmamalıdır.

5. Sənaye müəssisələrinin bina və qurğularının layihələndirilməsində əlillər üçün münasib iş şəraitinin təmin edilməsi üzrə tələblər

5.1. Bu bölmənin tələbləri sənayenin müxtəlif sahələrinin müəssisələrinə: o cümlədən əlillər üçün tibbi göstəricilərə görə zidd olmayan peşə və ixtisası üzrə iş yerləri olan maşınqayırma, cihazqayırma, elektrotexnika, radiotexnika, yüngül, yeyinti və yerli sənaye, əhaliyə məişət xidməti müəssisələri və təmir müəssisələrinə, inzibati məişət binalarına, konstruktör büroları binalarına, köməkçi sex və xidmət binalarına şamil edilir.

5.2. Sənaye müəssisələrində əlillərin işlə təmin olunması aşağıdakı istiqamətlərdə təşkil oluna bilər:

- ümumi tip müəssisələrdə xüsusi avadanlıqlarda təchiz olunmuş iş yerlərinin ayrılması;
- ümumi tip müəssisələrdə xüsusi istehsalat sahələrinin və ya sexlərin yaradılması;
- ümumi tip kiçik müəssisələrində əlil arabasında olan əlillərin minimal hərəkəti təmin edən xüsusi iş yerlərinin nəzərə alınması;
- əlillərin müvafiq kateqoriyaları üçün kortlar, karlar və əlillər cəmiyyətlərinin xüsusi müəssisələrində;
- əlil və bərpa mərkəzlərinin binalarında olan emalatxanalarda.

5.3. Sənaye obyektlərinin yanında ictimai nəqliyyat dayanacaqları pavilyon tipli və yaxud üstü örtülü şəkildə quraşdırılmalı və onların səviyyəsi nəqliyyat vasitələrinin giriş səviyyəsində olmalıdır.

Əlillərin fərdi nəqliyyat vasitələrinin saxlanması üçün dayanacaqları pavilyon tipli və yaxud üstü örtüyü şəkildə quraşdırılmalı və onların səviyyəsi nəqliyyat vasitələrinin giriş səviyyəsində olmalıdır.

Əlillərin fərdi nəqliyyat vasitələrinin saxlanması üçün dayanacaqların eni 3,5 m-dən az olmamalıdır.

5.4. Ayaqlarının aşağı hissəsi zədəli olan və müəyyən hallarda əlil arabasında olan əlillər üçün iş yerləri nəzərdə tutulan ümumi təyinatlı istehsalat binaları gediş-gəliş üçün maneələrsiz layihələndirilməlidir.

5.5. Ümumi təyinatlı binalarda əlillər üçün xüsusi sexlərin və ya istehsalat sahələrinin təşkil olunduğu hallarda onların, bir qayda olaraq, yer səviyyəsində yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

5.6. Əlillərin lüzumsuz gediş-gəlişinin azaldılması üçün sexlərin və istehsalat sahələrinin, digər gündəlik gediş-gəlişlə bağlı otaqlar ilə əlillərin istifadə etdiyi otaqlar çıxarılmaqla blokləşdirilməsi məqsədəuyğun sayılmalıdır. Belə ki, müalicə-bədən tərbiyəsi komplekslərinin sanitariya-gigiyenik və qida qəbulu otaqlarının imkan daxilində əlillər üçün xüsusiləşdirilmiş sexlərə birləşdirilməsi zəruri hesab olunur. Eyni zamanda əməli olaraq əlillərin istifadə etmədikləri dəftərxana, təsərrüfat və başqa otaqlar onların hərəkət istiqamətindən kənarda yerləşdirilməlidir.

5.7. Sosial-məişət təyinatlı, inzibati bina və otaqlar, həmçinin əsas inşaat göstəriciləri və parametrləri üzrə bunlara analoji olan konstruktor büroları və tədris binaları və s., bir qayda olaraq, əlillərin tələblərinə uyğun layihələndirilməlidir.

5.8. Əlil əməyi istifadə olunan yeni müəssisələri layihələndirərkən onların sosial-məişət təyinatlı binaların nəzarət-buraxılış məntəqələrindən minimal məsafədə yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmalıdır. Bunun üçün müəssisələrin baş planlarının həllindən asılı olaraq nəzarət-buraxılış məntəqələrinin sosial-məişət təyinatlı binalarla və ya inzibati korpuslar ilə blokləşdirilməsi məsləhət görülür.

5.9. Ayrıca yerləşdirilən məişət binalarında əlillər üçün qarderob blokləri onların işlədikləri istehsalat sahələri ilə eyni səviyyədə, keçid qalereyaları yaxınlığında yerləşdirilməlidir.

5.10. Sosial-məişət təyinatlı binaların birinci mərtəbələrində, texnoloji proseslərin şərtləri imkan verdiyi hallarda, dayaq-hərəkət funksiyası pozulmuş, yaxud tam və ya qismən görmə qabiliyyətini itirmiş əlillər üçün xüsusi istehsalat sahələrinin yerləşdirilməsi məsləhət görülür.

5.11. Dayaq-hərəkət funksiyası pozulmuş əlillər üçün qarderob və duşxanaların ümumi qarderob bloklərinin tərkibində verilməsi mümkündür və bu cür əlillərin küçə, ev və iş paltarlarının saxlanması üçün qarderoblar birləşmiş şəkildə verilə bilər.

5.12. Kortlar üçün duşxanalar qarderobdan birbaşa girişi olan bağlı kabinələrdə olmalıdır. Kabinələrin sayı çoxsaylı növbədə olanların hər 10 nəfərinə 1 kabinə hesabı ilə təyin olunur.

5.13. Əlillərin işlədiyi binalarda, işçilərin sayından asılı olmayaraq, hər mərtəbədə tualet nəzərdə tutulmalıdır. Əlil arabasında olan əlillər üçün tualetlər iş yerindən 60 m-dən çox məsafədə yerləşdirilməməlidir.

5.14. Əlillər üçün passiv istirahət otaqları məişət bloklərində, həmçinin istehsalat sexlərində yerləşdirilə bilər. Bu otaqlar ən çox saylı növbədə əlillərin 40% he-

sabı ilə layihələndirilir (hər otaqda 20 adamdan çox olmamaq şərtilə). Əlillərin sayı az olduğu halda istirahət otaqları sağlam işçilərin otaqları ilə birləşdirilə bilər. İstirahət otağının ölçüləri $1,2 \text{ m}^2$ –uzanma yeri və ya $0,75 \text{ m}^2$ -kreslo yeri üçün sahə ayrılmaqla hesablanır.

5.15. İclas zallarında əlil arabaları üçün yerlər nəzərə alınmalı və onların yerləşməsi başqa işçilərin gediş-gəlişinə mane olmamalıdır.

5.16. Əlil arabasında olan əlillərin, həmçinin görmə qabiliyyətini tam və ya qismən itirmiş əlillərin istifadə etdikləri qida məntəqələrinin, yeməxana və ya bufetlərin girişini yaxınlığında onlar üçün xüsusi oturacaq yerləri ayrılmalıdır.

Göstərilən kateqoriyalı əlillər üçün iş yerləri açılmış müəssisələrin xüsusi sex və ya istehsalat sahələrinin yaxınlığında qida qəbulu otağının ayrılması məqsədəuyğundur.

5.17. Əlillərin işlədikləri müəssisələrdə tibb məntəqələri olmalı və onların nəzdində əlillərin xəstəliklərinin profili üzrə (göz həkimi, nevropatoloq, terapeft və s.) müvafiq otaqlar və kabinetlər nəzərdə tutulmalıdır.

5.18. Əlil əməyindən kütləvi şəkildə istifadə olunan müəssisələrdə əmək fəaliyyətinin xüsusi təlimatı üçün əmək qabiliyyətinin reabilitasiyası kabinetləri təşkil olunmalıdır.

Əmək qabiliyyətinin reabilitasiyası kabinetlərinin sahəsi orada işləyən əlillərin sayından və keçirilən məşğələlərin formasından (qrup şəklində və ya fərdi) asılı olaraq 42 m^2 -dən 240 m^2 qədər qəbul olunur. Belə kabinetlərlə sexlərdəki iş yerləri arasındakı məsafə 120 m -dən artıq olmamalıdır.

5.19. Bina və qurğuların elementlərinə - girişlərə, panduslara, liftlərə, dəhliz və hollara, pilləkənlərə, tualet kabinetlərinə, əlüzyuyanlara və s. olan tələblər bu Təlimatın ictimai bina və qurğulara aid olan tələblərilə (4.5-4.18., 4.21-4.33 bəndlərinə bax) eynidir.

5.20. Əlil arabasından istifadə edən əlillər üçün otaqlar nəzərdə tutulan 3 və daha yüksək mərtəbəli binalarda yanğın və başqa fəvqəladə hallar baş verdikdə əlillərin evakuasiyası üçün ən azı 1 lift quraşdırılmalıdır. Belə liftlərdə kabinetin dərinliyi $2,1 \text{ m}$ -dən az olmamalıdır.

5.21. Əlil arabasından istifadə edən əlillər üçün duş kabinetlərinin ölçüləri $1,2 \times 0,9 \text{ m}$ -dən az olmamalıdır. Kabinetlərdə tutacaqlar, standart və yaxud açılıb-yığılan oturacaqlar nəzərdə tutulmalıdır. Əlil arabasından istifadə edən əlillərin duş kabinetlərinə yaxınlaşması üçün onların qarşısında sahə-meydança nəzərdə tutulmalıdır.

5.22. Arabada olan əlillərin iş yerlərində dəzgahları, avadanlıq və mebeli yerləşdirilərkən əlil arabasının normal hərəkət edə bilməsi təmin edilməli və bu kateqoriyalı əlillərin istifadəsində olan avadanlıq və mebel transformasiya olunmaq imkanına malik olmalıdır. Məsələn, belə əlillər üçün masanın hündürlüyünün və iş-

çi səthinin dəyişdirilə bilməsi, həmçinin iş stullarının hündürlüyü və mailliyi üzrə vəziyyətinin dəyişdirilməsi imkanı nəzərə alınmalıdır.

5.23. Əlil arabasında olan əlillərin istifadə edə biləcəkləri bütün dəstəklər, kranlar, müxtəlif avadanlıqların düymələri və s. döşəmə səviyyəsindən 1 m hündürlükdə yerləşdirilməli və otağın yan divarından ən azı 0,4 m aralı olmalıdır.

5.24. Əlillərin iş yerlərində quraşdırılmış stasionar avadanlığın bütün elementləri möhkəm və etibarlı bərkidilməlidir. Avadanlığın, nizamlayıcıların elektrik açarlarının və s.) bərkidiləsi hissələri divarın və bərkidiləsi elementlərin səthindən qabağa çıxmamalıdır.

Mündəricat

1. Ümumi müddəalar	3
2. Əhalinin əlillər qrupunun yasayış, sosial və əmək	

şəraitini təmin edən şəhərsalma tələbləri	3
3. Yaşayış evlərinin, layihələndirilməsində əlillər üçün münasib mənzil-məişət və kommunal şəraitinin təmin edilməsi üzrə tələblər	5
4. İctimai bina və qurğularının layihələndirilməsində əlillərin bu obyektlərə gediş-gəlişini və onlardan istifadəsini təmin edən tələblər.....	10
<i>Bina və qurğulardan istifadə etmə imkanları.....</i>	10
<i>Bina və qurğularda təhlükəsizliyin təmin olunması.....</i>	11
<i>Bina və qurğularda məlumatın təmin olunması.....</i>	13
<i>Bina və qurğularda komfortluğun təmin olunması.....</i>	13
5. Sənaye müəssisələrinin, bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün münasib iş şəraitinin təmin edilməsi üzrə tələblər.....	14